

УДК 328

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.32.17>

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ТА МОРАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИЩИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Юлія Мельник

*Одеська обласна державна адміністрація,
Управління аграрної політики
пр. Шевченка, 4, 65000, м. Одеса, Україна*

Стаття присвячена вивченню особливостей співвідношення застосування політико-правової та морально-політичної відповідальності до вищих органів публічної влади України.

Доведено, що політико-правова відповідальність реалізується шляхом застосування конституційно-правових санкцій (імпічмент, дострокове припинення повноважень, висловлення недовіри), морально-політична відповідальність може наставати як додаткова відповідальність у сукупності з існуванням основної юридичної відповідальності за правопорушення та злочини в політичній сфері та як окреме явище у вигляді суспільної недовіри та осуду дій суб'єктів вищих органів публічної влади, непереобраних на новий строк, суспільній недовірі владі, застосуванні передбачених санкцій за порушення етичних кодексів і регламентів. Основні положення політико-правової відповідальності містять норми конституційного права як галузі права, яка регулює відповідальність за належне здійснення публічної влади. Це – конституційно-правові делікти, передбачені за порушення норм конституційного права.

Аналіз правових норм діючого законодавства та історичних подій в Україні дають можливість зробити висновки про існування занадто складних юридичних механізмів застосування політико-правової відповідальності до посадовців вищих органів публічної влади. Зроблені висновки про зайву законодавчу складність процедури імпічменту Президента, відсутність законодавчого механізму застосування «імперативного мандату», відсутність процедури висловлення народної недовіри народному депутату Верховної Ради України, складу Кабінету Міністрів України.

Співвідношення наукових точок зору щодо індивідуальної та колективної відповідальності посадових осіб органів публічної влади дали змогу дійти висновків про необхідність правового врегулювання індивідуальної політичної відповідальності народного депутата України, складу Кабінету Міністрів України, необхідність передбачити легітимний механізм її застосування.

Ключові слова: політична відповідальність, вищі органи публічної влади.

Побудова незалежної правової держави та формування громадянського суспільства на теперішньому етапі українського державотворення є однією з основних задач нашої країни. Складнощі при впровадженні основних принципів правової держави в сучасних історико-політичних умовах призвели до переосмислення наукових поглядів на практичний порядок їх реалізації, розробки дієвих гарантій їх функціонування, створення нових системних механізмів співіснування та співпраці всіх суб'єктів органів державної влади, політичного процесу громадянського суспільства тощо.

Зміст основних ознак правової держави дозволяє стверджувати про обов'язковість панування права та існування контролю й відповідальності в якості одних із основних інструментів гармонізації та впорядкування відносин між інститутами громадянського суспільства та публічною владою держави. Роль політичної відповідальності в цьому механізмі полягає у забезпеченні додаткового державного та громадського контролю,

гарантуванні реалізації владних повноважень під час політичної діяльності на високому рівні, підтриманні балансу та рівноваги між органами публічної влади та іншими учасниками політичного процесу, обранні вдалого державного політичного та економічного курсів органами публічної влади, дотриманні етико-моральних норм суб'єктами політичної діяльності тощо.

Проблема політичної відповідальності вищих органів влади завжди привертала увагу як українських, так і зарубіжних авторів. Багатогранність розуміння політичної відповідальності серед наукової спільноти стала приводом для вивчення проблеми політичної відповідальності на дисертаційному та монографічному рівнях. Серед науковців, які приділили увагу проблематиці політичної відповідальності вищих органів публічної влади, можна назвати В.О. Корнієнко, А.Є. Коломієць, Г.М. Малкіну, С.М. Наумкіну, Т.І. Неприцьку, Р.М. Павленко, М.М. Самуйлік.

Основною метою статті є проведення аналізу особливостей політико-правової та морально-політичної відповідальності вищих органів публічної влади, прагнення дослідити механізми їх застосування. Проведене наукове дослідження базується на використанні системно-аналітичного підходу, загальнонаукових і спеціальних методах.

До основних підстав настання політичної відповідальності сучасні політологи відносять нецільове використання владних повноважень, їх неналежну реалізацію; дії чи рішення органів публічної влади, які призвели до негативних суспільних наслідків; неспроможність обрати правильний політичний курс, введення в оману щодо обраного політичного курсу шляхом публікування завідомо неправдивих передвибірчих програм і надання обіцянок; неналежне здійснення провладних повноважень; корумпованість і безпідставне збагачення влади, зловживання посадовими обов'язками, нанесення збитків державі своїми діями; неособисте голосування; недотримання норм політичної етики; втрату довіри владі; суспільний осуд тощо.

В якості санкцій політичної відповідальності вказуються імпічмент, розпуск складу органу публічної влади, не переобрання на новий строк, дострокове припинення повноважень, відкликання з посади за народною ініціативою, скасування або зупинення дії правового акту; заборона політичної партії або громадської організації, висловлення недовіри, зростання громадської недовіри, публічний осуд тощо. Не переобрання на новий строк, висловлення недовіри, зростання громадської недовіри, публічний осуд для багатьох посадових осіб і службовців органів публічної влади має суто етико-моральний відтінок.

Як вбачається із наведеного переліку, політична відповідальність не завжди має тільки політичний характер і може поєднувати у собі й інші види соціальної відповідальності залежно від передбачених санкцій. Санкції політичної відповідальності можуть мати правову, етико-моральну, релігійну природу.

Дослідження витоків публічних відносин і поняття органів публічної влади дає можливість наведення певного переліку органів вищої публічної влади та посадових осіб, які можуть виступати в якості суб'єктів політичної відповідальності:

1. Президент України.
2. Верховна Рада України (народні депутати України).
3. Кабінет Міністрів України, міністри, державні службовці міністерств і відомств.

До основних ознак політико-правової відповідальності органів вищої публічної влади незалежно від її перспективного чи ретроспективного характеру необхідно віднести:

1. Наявність юридичного факту, який має два складники – оцінювання рівня політичної діяльності (ступінь довіри до влади та наявність суспільного осуду неправомірних чи неетичних дій) та санкція, передбачена законом. При цьому висловлювання суспільної

недовіри може не потягнути політичної відповідальності взагалі із застосуванням законодавчо визначених санкцій. Певне висловлення може залишитися на рівні обговорення суспільством і у СМІ.

2. Наявність особливого суб'єкта здійснення – орган публічної влади, представник державної політичної еліти, державний службовець тощо.

3. Наявність особливого об'єкта посягання – територія держави, суверенітет, діюча влада, розподіл владних повноважень, державне управління, політичний процес тощо.

4. Наявність юридичного механізму – рішення судового чи аналогічного законодавчо передбаченого органу.

Політико-правова відповідальність вищих органів публічної влади може наставати незалежно від форми її здійснення – діяльності чи бездіяльності. Вона має свій склад: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона і може розглядатися за дією в часі (позитивна та ретроспективна).

Дискусійним є розуміння наявності колективної та індивідуальної політичної відповідальності органів публічної влади, оскільки «незалежно від прийняття рішення індивідуально чи колективно кожен із тих, хто ввійшов до кадрового складу, несе персональну індивідуальну відповідальність» [1, с. 63]. Тому легітимізація індивідуальної політичної відповідальності у вигляді висловлення недовіри та дострокового припинення повноважень щодо народних депутатів України та складу Кабінету Міністрів України має своє логічне обґрунтування.

Основні положення політико-правової відповідальності містять норми конституційного права як галузі права, яка регулює відповідальність за належне здійснення публічної влади. Це – конституційно-правові делікти, передбачені за порушення норм конституційного права. «Особливістю конституційно-правової відповідальності є те, що правові підстави цього виду відповідальності містяться не у єдиному спеціальному законі (кодексі), як це властиво іншим видам юридичної відповідальності, а у Конституції та поточному конституційному законодавстві України» [2, с. 305].

Більш точними є твердження про те, що конституційним правом не завжди передбачені санкції за порушення норм конституційного права, тому частина конституційних деліктів має відтінок порушення норм моралі та етики, а за їх порушення «настає політична відповідальність, передбачена іншими галузями права (кримінальним, адміністративним, трудовим)» [3, с. 31]. Тому «конституційним конфліктам необов'язково притаманні проти-правність і винність» [4, с. 4].

До переліку законодавчо передбачених конституційних санкцій політико-правової відповідальності вищих органів публічної влади необхідно віднести:

1) санкції, безпосередньо вказані у Конституції: ст. 55, 56 Конституції України – відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної чи моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами при здійсненні своїх повноважень; дострокове припинення повноважень органів публічної влади та їхніх посадових осіб (наприклад, дострокове припинення повноважень депутатів Верховної Ради України Президентом України з підстав, передбачених ст. 90 Конституції України у разі несвоєчасного формування коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, несформування персонального складу Кабінету Міністрів України, несвоєчасний початок пленарних засідань Верховної Ради України; ст. 111 Конституції України – усунення Президента України з поста Верховною Радою України в порядку імпичменту); відставка Кабінету Міністрів України, Прем'єр-Міністра України та інших членів уряду (ст. 115 Конституції України) тощо;

2) санкції, передбачені нормами інших законодавчих актів: визнання результатів референдуму недійсним (Закон України «Про всеукраїнський референдум»); дострокове припинення повноважень (Закон України «Про статус народного депутату») тощо.

З огляду на ознаки політико-правової відповідальності вищих органів публічної влади, наведені вище, можна виділити законодавчо передбачені іншими галузями права (кримінальною, адміністративною, цивільною, трудовою тощо) злочини та правопорушення, за які, крім основної, вказані суб'єкти несуть ще й додаткову – політичну відповідальність. Політична відповідальність у такому контексті буде відігравати роль додаткової санкції та мати вираз у вигляді зростання суспільної недовіри, висловлення недовіри та публічному осуді.

Додаткова та основна політична відповідальності тісно переплітаються на практиці та можуть компенсувати й доповнювати одна одну. Наявність протиправної діяльності може стати підставою застосування політичної відповідальності у її класичному вигляді (імпічмент, висловлення недовіри), потягнути за собою відповідальність зі складним складом протиправного діяння (кримінальне покарання та публічний осуд). В останньому випадку політична відповідальність буде мати морально-етичний відтінок.

В Україні склалася неоднозначна практика застосування індивідуальної політико-правової відповідальності до посадових і службових осіб вищих органів публічної влади та колективної відповідальності Кабінету Міністрів України і Верховної Ради України. Політична влада в Україні історично базується на формуванні провладної кланової системи, побудованої за географічним і «братерським» принципами. Такі «особливості» не могли не знайти свого відображення і в конституційному законодавстві, про що свідчать занадто складні процедури притягнення до юридичної відповідальності Президента України, народних депутатів України, відсутності інституту «вотуму недовіри», наприклад народним депутатам.

Діюче українське законодавство не завжди передбачає дієвий механізм притягнення навіть до кримінальної відповідальності посадовців органів публічної влади, передбачений імунітет довгі роки ставав нездоланною перепоною у цьому процесі. Так, відповідно до положень Конституції України Президента України можливо притягнути до відповідальності тільки у разі імпічменту чи після закінчення строку його повноважень. Імпічмент вважається видом санкції політичної відповідальності і є дуже рідким історичним явищем навіть для світового досвіду (Латвія – імпічмент президента [5], спроби імпічменту в США двічі закінчилися недостатньою кількістю голосів [6]).

В Україні мали місце тільки спроби притягнення перших осіб до юридичної відповідальності, які супроводжувалася й морально-політичною відповідальністю у вигляді суспільного осуду та недовіри владі. Так, Л. Кучма, другий президент України, звинувачувався не тільки в участі у корумпованих схемах, а й у вбивстві Г. Гонгадзе. Політичною відповідальністю другого президента України є високий рівень суспільної недовіри та осуд, нинішні заперечення проти його участі у вирішенні державних питань. Прикладом останнього може слугувати звернення до діючого Президента України народного депутата України В.М. Купрія 24 квітня 2015 року про недопустимість знаходження у складі Конституційної комісії колишнього президента України Л. Кучми.

Ще одним яскравим практичним прикладом поєднання кримінальної та політичної відповідальності є діяльність Ю. Тимошенко на посадах Прем'єр-міністра та Віце-прем'єр-міністра України. Ю. Тимошенко неодноразово була звинувачена у кримінальних злочинах: дача хабара чиновникам РФ з метою укладення контракту на поставку будівельних матеріалів за завищеними цінами, проходила в якості обвинуваченої по кримі-

нальній справі П. Лазаренка в США, із 2010 року Ю. Тимошенко звинувачувалася у справах про «Киотські гроші», «автомобілі для сільської медицини», «газовий договір вз Росією 2009 року». Вона була засуджена до позбавлення волі на 7 років, позбавлена права обіймати певні посади у державній владі на 3 роки після відбуття основного покарання, а також зобов'язана відшкодувати збиток у 189 млн доларів «Нафтогазу» [7]. 24 серпня 2005 року уряд Ю. Тимошенко було відправлено у відставку Президентом В. Ющенко з причини конфліктів всередині виконавчої гілки влади. Політична відповідальність Ю. Тимошенко та підлеглого їй уряду виразилася у відставці, високому рівні недовіри, осуді, програші на виборах Президента України у 2014 році.

Здебільшого підставами для притягнення до юридичної відповідальності посадовців вищих органів публічної влади стають економічні злочини, хабарництво, зловживання владою, відмивання доходів тощо. Так, обвинувачення В. Януковича та Н. Савченко стали майже поодинокими прикладами, коли представники політичної української еліти були звинувачені у зраді, діях проти територіальної цілісності України, сепаратистських діях тощо.

Ще однією проблемою, пов'язаною саме з реалізацією інституту політичної відповідальності, є механізм усунення з посади народного депутата України. Ст.ст. 3, 4. Закону України «Про статус народного депутата України» та Конституцією України передбачені такі підстави складання повноважень народним депутатом України: особиста письмова заява про складання депутатських повноважень; набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього; визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім; припинення його громадянства або виїзд на постійне проживання за межі України; смерть; суміщення посад, оплачувана робота, експертна та адвокатська діяльність, невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій), до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або вихід народного депутата України зі складу такої фракції.

Можна спостерігати однобічний розподіл суб'єктної ініціативи щодо складання повноважень народними обранцями на їх користь. Висловлення «вотуму недовіри» виборцями народному депутату України чи іншим органом публічної влади не передбачене діючим законодавством. Таким чином ініціатива інших учасників відносин із реалізації парламентсько-депутатських повноважень щодо складання повноважень народного депутата України можлива тільки у разі невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій), до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або виходу народного депутата України зі складу такої фракції («імперативний мандат») чи у випадку наявності вироку суду.

У зазначеному випадку «імперативний мандат» є методом боротьби із невиконанням передвиборчих обіцянок у зв'язку із переходом з однієї фракції в іншу, зміною партійності після обрання народним депутатом України. Статистично із 1998 по 2019 роки було зафіксовано 1822 переходи народних депутатів із однієї партії в іншу. Їх здійснили 735 депутатів. Імовірно, що на кількість переходів впливають значні зміни політичної ситуації. Так, 30% усіх переходів 4 скликання відбулися у 2005 році, а 90% усіх переходів 7 скликання відбулися у 2014 році [8].

Не дивлячись на опозиційне ставлення Парламентської асамблеї Ради Європи до запровадження в Україні вказаних вище норм, необхідно зауважити, що вони отримали своє закріплення тільки на конституційному рівні, механізм їх реалізації досі не визначений у поточному українському законодавстві. Але позбавлення мандатів народних депутатів України М. Томенка та Є. Фірсова все ж відбулося саме за таких обставин.

Особливої уваги в такому контексті заслуговує також історичний розвиток української депутатської недоторканності, який отримав завершення з новою редакцією ст. 80 Конституції України, що набрала чинності з 1 січня 2020 року. Згідно нових положень було спрощено механізм притягнення до юридичної відповідальності народних депутатів Верховної Ради України, скасований обов'язковий дозвіл Верховної Ради України щодо зняття недоторканності.

За роки української незалежності з 1990 по 2018 роки депутатської недоторканості були позбавлені 19 народних депутатів [9]. Процедура передбачала подачу подання Генеральним прокурором України та отримання позитивного рішення від Верховної Ради України. Траплялися й випадки, коли Верховна Рада України такої згоди не надавала. Так, народні депутати не дали згоди на притягнення до кримінальної відповідальності співголови фракції «Опозиційний блок» О. Вілкула.

Загалом підставами дострокового припинення повноважень є вирок суду, подання політичної партії, заява самого народного депутата, подання комітету, до компетенції якого входять питання депутатської етики (недопустимість суміщення депутатського мандату з іншими видами діяльності), рішення Президента України після консультацій із Головою Верховної Ради України, його заступниками та головами депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Розпуск Верховної Ради України та проведення позачергових виборів народних депутатів України є прикладом колективної політико-правової відповідальності парламенту. Особиста політична відповідальність народних депутатів у цьому контексті реалізується не повністю: народні депутати можуть брати участь у позачергових виборах, бути переобраними на новий строк.

В Україні позачергові парламентські вибори відбувалися у 2007 році (на основі домовленості політичних сил), у 2014 році (достроковий розпуск парламенту), у 2019 році (достроковий розпуск парламенту). За позачерговими виборами 2019 року в українському парламенті вперше була сформована моно більшість, а до нового складу потрапила тільки 1/3 від минулого складу народних обранців.

Політична відповідальність у вигляді зміни складу органу публічної влади шляхом «висловлення недовіри» та «розпуску» передбачена не тільки щодо українського парламенту. Такий механізм політичної відповідальності на стику недовіри та обвинувачення у непрофесійних діях існує і щодо Кабінету Міністрів України. Згідно положень ст. 14 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» передбачається відставка Кабінету Міністрів України внаслідок прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри. Відповідно до ст. 45 вказаного нормативно-правового акта члени Кабінету Міністрів України несуть солідарну відповідальність за результати діяльності Кабінету Міністрів України як колегіального органу виконавчої влади.

За ч. 1 ст. 113 Конституції України Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією. Процедура винесення недовіри може відбутися за ініціативою Президента України чи однієї третини народних депутатів Верховної Ради України.

Ст. 87 Конституції України не передбачає винесення резолюції недовіри окремому члену Кабінету Міністрів України. Хоча п. 12 ст. 85 Основного Закону наголошує, що до повноважень Верховної Ради України належить вирішення питання про відставку Прем'єр-Міністра України, членів Кабінету Міністрів України. Згідно зі ст. 18 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» член Кабінету Міністрів України (крім

Прем'єр-Міністра України) може бути звільнений із посади Верховною Радою України: 1) шляхом прийняття відставки члена Кабінету Міністрів України за поданою ним заявою про відставку; 2) за поданням Прем'єр-Міністра України (стосовно Міністра закордонних справ України та Міністра оборони України таке подання вноситься за згодою Президента України); 3) за поданням Президента України – Міністра закордонних справ України та Міністра оборони України; 4) за власною ініціативою [10, с. 89].

Не дивлячись на законодавчу недосконалість вказаних норм, із 1990 року в Україні змінилося 27 урядів. Згідно з офіційними даними веб-порталу Верховної Ради України постанови щодо висловлення недовіри уряду приймалися у 1992, 2001 роках. Загалом із вказаної кількості за даними порталу «Слово і діло» дев'ять урядів були перехідними.

Таким чином, політична відповідальність вищих органів публічної влади є багатогранним явищем і має особливості свого застосування на практиці. Політико-правова відповідальність реалізується шляхом застосування конституційно-правових санкцій: імпічмент, дострокове припинення повноважень, висловлення недовіри. Морально-політична відповідальність може наставати як додаткова відповідальність у сукупності з існуванням основної юридичної відповідальності за правопорушення та злочини в політичній сфері, як окреме явище у вигляді суспільної недовіри та осуд дій суб'єктів вищих органів публічної влади, непереобраних на новий строк, суспільна недовіра владі, застосування передбачених санкцій за порушення етичних кодексів і регламентів.

Список використаної літератури

1. Нисневич Ю.А. Политическая ответственность: институциональная постановка проблемы. *Полис политических исследований*. 2013. № 4. С. 62–74.
2. Ткаченко Ю.В. Конституційно-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності. *Правова доктрина – основа формування правової системи держави*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України», Харків, 20-21 листопада 2013 року. Нац. акад. прав. наук України. Харків, 2013. С. 304–307.
3. Кравченко В.В. Відповідальність у конституційному праві. Конституційне право України: навч. посіб. К.: Атіка, 2004. С. 31–38.
4. Станкин А.Н. Конституционно-правовая ответственность: некоторые вопросы теории. *Studia Humanitatis*. 2016. № 3. С. 1–17.
5. Valdis Zatlers Running favourite in the Presidential Election on 2nd June next in Latvia. Fondation Robert Schuman: the researched and studied center of Europe. 2nd June 2011. URL: <https://www.robert-schuman.eu/en/eem/1148-outgoing-head-of-state-valdis-zatlers-running-favourite-in-the-presidential-election-on-2nd-june-next-in-latvia> (дата звернення: 12.10.2020).
6. Impeachment and the Constitution. Congressional Research Service. November 20, 2019. URL: <https://crsreports.congress.gov> (дата звернення: 12.10.2020).
7. Семь лет тюрьмы не остановят Тимошенко. Архивная копия от 25 января 2014 года на Wayback Machine. Российское агентство правовой и судебной информации. 11 октября 2011 года. URL: http://web.archive.org/web/20140125043436/http://www.infosud.ru/international_publication/20111011/256229004.html (дата звернення: 12.10.2020).
8. Як депутати між фракціями ходили: аналіз переходів між фракціями із третього по восьме скликання. *Voxukraine*. 4 листопада 2019 року. URL: <https://voxukraine.org/uk/yak-deputati-mizh-fraktsiyami-hodili-analiz-perehodiv-mizh-fraktsiyami-z-tretogo-povosme-sklikannya/> (дата звернення: 12.10.2020).

9. Скількох нардепів позбавили недоторканності за роки незалежності України. *Слово і діло*. 27 березня 2018 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/03/27/infografika/polityka/skilko-nardepiv-pozbavyly-nedotorkannosti-roky-nezalezhnosti-ukrayiny> (дата звернення: 12.10.2020).
10. Лихачов Н. Процедура резолюції (вотуму) недовіри як форма парламентської відповідальності. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 4 (12). 2017. С. 85–91.

THE CORRELATION BETWEEN POLITICAL LEGAL AND POLITICAL MORAL RESPONSIBILITY OF THE SUPREME BODIES OF PUBLIC AUTHORITY

Yuliia Melnyk

*Odessa Regional State Administration,
Agricultural Policy Department
Shevchenko Avenue, 4, 65000, Odesa, Ukraine*

The article is devoted to the ratio peculiarities of political legal and political moral responsibility of the highest public authorities in Ukraine. The conducted research is based on the use of a system-analytical approach, general scientific and special methods. It is proved that political and legal responsibility is realized through the constitutional and legal sanctions application (impeachment, early termination of powers, expression of distrust), political moral responsibility can occur as an additional responsibility in conjunction with the existence of basic legal responsibility for offenses and crimes in the political sphere as separate phenomenon in the form of public distrust and condemnation of the higher public authorities actions, re-election for a new term, public distrust of the government, the application of sanctions for violations of ethics codes and regulations.

The main provisions of political and legal responsibility contain the norms of Constitutional Law, as a branch of law that regulates the responsibility for the proper exercise of public power. These are constitutional and legal offenses provided for violation of constitutional law. Analysis of current legislation legal norms and historical events in Ukraine provides an opportunity to draw conclusions about the existence of too complex legal mechanisms for political and legal responsibility to officials of higher public authorities: conclusions about the excessive complexity of the impeachment procedure, lack of legislative mechanism, the absence of a procedure for expressing popular distrust in the People's Deputy of the Verkhovna Rada of Ukraine, members of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

The ratio of scientific views on individual and collective responsibility of public officials allowed to draw conclusions about the need for legal regulation of individual political responsibility of the People's Deputy of Ukraine the Cabinet of Ministers of Ukraine, the need to provide a legitimate mechanism for its application.

Key words: political responsibility, higher public authorities.